

KOGERKERK

Zondag 3 december 2023 – Eerste Advent

Orgelmuziek

Welkom

Stilte en Drempelgebed

Wij zingen als psalm van de zondag: 'Houd mij in leven', Psalm 25b

Bemoediging

Aansteken eerste Adventskaars

Advent begint met het aansteken van één kaars,
die ons verlangen aanwakkert naar recht te midden van duisternis en
onrecht.

Zo groeit het licht vlam voor vlam
totdat Hij komt!

**Wij zingen als adventslied: 'Licht dat terugkomt. Hoop die niet sterven
wil. Vrede die bij ons blijft.'**

Kyriëgebed: beantwoord met het lied: 'Licht in onze ogen', lied 463: 1,
2, 6, 7, 8 (*Maas/Liesbeth*)

Gebed van de zondag (*Hanna*)

Laten wij bidden.

Niet als een storm, als een vloed,
niet als een bijl aan de wortel
komen uw woorden, Eeuwige.

Maar als een stem, die de stilte niet breekt.
Als een glimp van de zon.
Als een groene twijg in de winter.
Als licht dat het donker breekt.
In deze tijd van verwachting en verlangen.

Amen.

Lezing: Lucas 1:1-25 in de vertaling van Huub Oosterhuis en Alex van Heusden

Nadat reeds velen hebben getracht
het verhaal op orde te brengen over De Gebeurtenissen,
die zich hebben voltrokken in ons midden
en ons zijn overgeleverd door ooggetuigen, vanaf het begin,
die later 'dienaren van het woord' zijn geworden,
heb ik nu ook zelf gemeend alles nauwgezet te moeten navorsen
van meet af aan
en overzichtelijk voor u op te schrijven
hoogedele Theofilos,
opdat gij zult herkennen dat de woorden waarin gij onderwezen zijt
betrouwbaar zijn.

Het geschiedde in de dagen van Herodes, de koning van Judea:
een priester met de naam Zacharias,
behorend tot de priestergroep van Abia,
had een vrouw, uit de dochters van Aäron, haar naam was Elisabeth.
Zij waren beiden rechtvaardigen voor het aangezicht van God.
Zij gingen volmaakt in alle opdrachten en voorschriften van de Eeuwige.
Zij hadden geen kind omdat Elisabeth onvruchtbaar was;
en beiden waren al heel ver op de weg van hun dagen.

Het geschiedde terwijl hij zijn priesterlijke dienst verrichte
– omdat zijn groep de beurt had voor het aangezicht van God –
dat hij volgens de priesterlijke gewoonte door het lot werd aangewezen
om het wierookoffer te ontsteken.
Hij ging binnen in het heiligdom van de Eeuwige.
Heel het volk, een grote menigte, stond buiten te bidden,
dat uur van het wierookoffer.

Een engel van de Eeuwige liet zich aan hem zien,
staand aan de rechterzijde van het wierookaltaar.
Geschokt om wat hij zag, was Zacharias, angst overviel hem.
De engel sprak tot hem:

'Vrees niet, Zacharias, want jouw bidden is gehoord:
Elisabeth, je vrouw, zal jou baren een zoon
en je zult roepen zijn naam "Johannes";
er zal vreugde zijn voor jou en verblijding,
velen zullen zich over zijn geboorte verheugen;

hij zal groot zijn voor het aangezicht van de Eeuwige,
geen wijn zal hij drinken, geen drank die benevelt,
vervuld zal hij worden van heilige geest vanaf de schoot van zijn moeder.

Velen van Israëls kinderen zal hij doen keren naar de Eeuwige, hun God.
Hij is het die zal gaan vóór zijn aangezicht uit
in de geest en de kracht van Elia
“om de harten der vaderen te bekeren tot de kinderen”,
en de ongehoorzamen tot het inzicht der rechtvaardigen,
om de Eeuwige te bereiden een volk dat gereed is.’

Zacharias sprak tot de engel: ‘Hoe zal ik dit weten?
Want ik ben oud
en ook mijn vrouw is al heel ver op de weg van haar dagen.’
De engel antwoordde hem en sprak:
‘Ik ben Gabriël, die staat voor het aangezicht van God,
ik ben gezonden om tot jou het woord te spreken,
om jou dit goede nieuws te brengen.
Zie, jij zult zwijgen en geen woord kunnen spreken
tot op de dag dat dit geschieden zal daarom:
omdat jij geen vertrouwen hebt geschonken aan mijn woorden
die te bestemder tijd zullen worden vervuld.’

Het volk stond te wachten op Zacharias,
verbaasd dat hij zo lang in het heiligdom bleef.
Hij kwam naar buiten en kon geen woord tot hen spreken
– toen wisten zij dat hij een visioen gezien had in het heiligdom.
Hij gebaarde naar hen, en hij bleef stom.

En het geschiedde toen de dagen van zijn dienst vervuld waren,
ging hij naar zijn huis.
Na die dagen heeft Elisabeth, zijn vrouw, ontvangen.
Vijf maanden hield zij zich verborgen, zij sprak:
‘Dit heeft mij gedaan de Eeuwige in de dagen dat hij omzag naar mij:
“weggenomen mijn schande” onder de mensen.

Tot zover de lezing uit Lucas, gelukkig zij die deze woorden horen en er
naar leven.

Wij zingen: ‘Een engel spreekt een priester aan, ’lied 464: 1 en 2

Overweging

De verhalen over Zacharias, Elisabeth, Maria, Jozef en de herders in de velden, waarmee Lucas zijn boek begint, zijn bekende verhalen.

We horen ze niet voor het eerst.

Maar dat betekent niet dat we ze wel kunnen overslaan.

Als wij ze blijven lezen, zal ons iedere keer weer iets anders opvallen.

En ook de tijd waarin we leven kleurt hun betekenis.

De introductie op zijn boek, de eerste vier zinnen, horen we niet zo vaak. Meestal begint de lezing gelijk met het verhaal over Zacharias en Elisabeth.

We horen dat Lucas zijn verhalen op schrift stelt voor een zekere Theofilos.

Voor deze hooggeachte lezer wil hij alles wat er is geschied rond Jezus duidelijk op papier zetten.

Er werden in die tijd vele brieven verstuurd,

geschreven door mensen als Petrus en Paulus,

naar de allereerste, kleine groepjes, die in naam van Jezus bij elkaar kwamen.

Brieven bedoeld om hen te ondersteunen en handen en voeten te geven aan een nieuwe manier van leven in het spoor van Jezus.

Deze brieven zijn de oudste teksten uit het Nieuwe Testament.

Lucas schrijft zijn boek later en hij kiest bewust voor een andere vorm, die van het verhaal.

Hij noemt zijn boek dan ook geen 'evangelie' zoals Matteüs, maar typeert het gelijk in de eerste zin al als 'verhaal'.

Waarom?

Om Theofilos, en vele andere lezers, mee te nemen in een vertelvorm die hen niet vreemd was.

Want de wereld van de Romeinse Theofilos was vol sterke verhalen over kleine kinderen, die uitgroeiden tot zeer grote mensen.

Lucas ziet het daarom als zijn missie om al in zijn eerste verhalen over Jezus,

over een kind waarin God bij mensen komt wonen,

duidelijk te maken wat de betekenis is van de volwassen mens Jezus.

Hij geeft Theofilos, en ook ons, alvast een voorproefje, een inkijkje, zodat we het vervolg van zijn boek beter zullen verstaan.

Daarom is de vraag of deze eerste verhalen – die alleen Lucas vertelt – echt waar gebeurd zijn helemaal niet van belang.

Ze zijn 'waar' door hun betekenis.

Wat opvalt is dat Lucas zijn verhalen plaatst in de grote wereldgeschiedenis.

We horen over koning Herodes en keizer Augustus.

Ze zijn met jaartal en al terug te vinden.

Daarmee zegt hij: ik vertel niet zomaar iets.

Het mag lijken alsof de wereld beheerst wordt door de grote machthebbers, door grillige politiek, door verkiezingsuitslagen, door het geschreeuw van de sterkste, door oorlog, haat, uitsluiting en hopeloosheid.

Maar houd moed, want het echte, het beslissende, gebeurt niet in Rome, Moskou, Washington, Brussel of Den Haag, maar in een uithoek: rond het kind van Betlehem.

Het gebeurt: in het kleine goede.

Je kunt dit misschien nauwelijks geloven,

ongelovig geworden door alles wat er om je heen gebeurt,

maar Gods tegengeschiedenis begint iedere dag opnieuw.

Je kunt er zelf deel van uitmaken door die geschiedenis door te vertellen en na te leven.

En elke week, op zondag, herinneren wij elkaar aan die geschiedenis.

Lucas gaat ons daarin voor.

Wat een geschenk zijn ze, zijn verhalen.

Ze helpen ons verder.

Ze houden ons voor niet bang te zijn, hoe moeilijk dat soms ook is.

Lucas is de evangelist van de vreugde, van de blijdschap.

Daarom ook die woorden van de engel: 'Wees niet bang.

Er zal vreugde zijn voor jou en verblijding.'

De engel zegt het tegen Zacharias

en later ook tegen Maria en de herders.

En ook tegen ons.

Natuurlijk ontglipt die vreugde en die blijdschap ons met regelmaat.

Er moeten heel wat engelen aan te pas komen

– in de vorm van medemensen, maar ook in de vorm van verhalen, gedichten, kunstvormen, en noem maar op –

om ons in Gods tegengeschiedenis te laten geloven.

Engelen die ons een licht doen opgaan,

en ons de stem van de Eeuwige blijven influisteren.

Wat kunnen we beter doen vandaag dan naar die stem,
die Lucas laat klinken in zijn verhaal over Zacharias,
nogmaals te luisteren.

Om zo de verhalenverteller Lucas te eren.

Maar nu in een hedendaagse versie geschreven door Pieter Holtrop en
door mij bewerkt.

Het werd een hele ophop daar op het tempelplein.

Waar bleef hij toch, de priester Zacharias?

Hij had allang terug kunnen zijn.

Niemand die ook maar had kunnen denken

dat hij op dat moment in gesprek was met een engel.

Een gesprek dat het gesprek van zijn leven zou worden.

Hij was die morgen vroeg van huis gegaan.

Hij had dienst in de tempel.

Niets bijzonders.

Als jouw groep aan de beurt was dan draaide je je dienst.

Zo ging het altijd.

Je doet je plicht en dat is het.

Een correcte man, die Zacharias, met een correcte God.

Niemand die zich afvroeg waarom hij zich zo vastklampte aan
onberispelijk en correct optreden.

Als het al ter sprake kwam, dan zei hij:

Iemand moet toch de gebeden zeggen.

Iemand moet toch de lichten ontsteken

en de broden op het altaar schikken?

Iemand moet het toch doen?

Iemand moet toch de dingen van God gaande houden?

Niemand die zich ooit afvroeg of er niet meer schuilging achter die
strenge plichtsopvatting.

Of het niet ook uiting kon zijn van iets heel anders,

misschien wel van een groot verdriet of een protest,

een aanklacht voor het aangezicht van de Allerhoogste.

Mijn God als Gij het laat afweten, dan is dat uw zaak,

maar ik ben op mijn post. Aan mij zal het niet liggen.

Niemand immers die verband legde met toen hij, en Elisabeth, zijn
vrouw, nog jong waren.

Wie wist nog van hun verwachting, een kind,

maar het kwam niet en de rek ging eruit, uit hun verwachting.

In de priesterdienst leek het ook alsof hij eeuwig werd overgeslagen.
Het grote moment voor elke priester was de dag waarop je door het lot
aangewezen werd om in de heilige ruimte van de tempel het
reukofferaltaar aan te steken.

Niemand mocht dat meer dan eenmaal in zijn leven verrichten.

Velen waren er zelfs die nooit aan de beurt kwamen.

En Zacharias is op hoge leeftijd.

Altijd ging een ander hem voor.

Zacharias, de man die nooit aan de beurt komt.

Het was avond en de loting vond plaats.

Zacharias rekent nergens meer op.

Het lot is blind... toeval...

Maar opeens zegt dat toeval: het is jouw beurt.

En het was alsof de wereld opnieuw begon

toen Zacharias de tien treden van de trap naar het Heilige opging.

Het is er donker en stil.

Hij ontsteekt vuur op het altaar, wierook erop,

dan het vat omhoog zwaaien, in de richting van de zware gordijnen
die het Allerheiligste aan het gezicht onttrekken, daar waar God woont.

Hoe schilder je een plotseling doorbrekend inzicht?

Hoe zeg je dat het van de andere kant komt?

Licht – je gaat iets zien.

Een stem – je voelt je aangesproken.

Een engel – het wordt je gegeven.

Antwoord – alsof iemand naar je hoort.

Zacharias, het gebed waarin je zelf niet meer gelooft,

Ik herinner het me.

Elisabeth zal zwanger worden.

Mijn God, neem me niet kwalijk, maar dat is een gepasseerd station.

En toen begon de engel over vaders en moeders die als kinderen
worden, mensen bij wie het allemaal opnieuw begint.

Op dat moment moet die oude priester zich gerealiseerd hebben dat met
het doodzwijgen van zijn verlangen en zijn verwachting
zijn leven in feite stom geworden was.

Dat het leven bij hem geworden was tot een plek zonder deur voor een
gebeurtenis, voor iets nieuws.

Stom voor iets dat God zich herinnert.

En toen was voor Zacharias het oude voorbij
zie, alles was nieuw geworden.
En dit zal het teken zijn, Zacharias, dat je negen maanden lang met
stomheid geslagen zult zijn, zei de stem.
Want er moet niet alleen in Elisabeth, maar ook in jou, een nieuw mens
geboren worden.

Dit verhaal van ruim tweeduizend jaar geleden is elke keer dat het klinkt
zo nieuw dat het net zo goed een verhaal van vandaag zou kunnen zijn.
Misschien wel mijn of jouw verhaal?

Hoe het ook zij, wat je er wel of niet in herkent,
het is een verhaal dat uitnodigt om in te gaan
op het gesprek dat de engel met jou aanknoopt.
Vandaag nog.

Moge het zo zijn. Amen.

Na de orgelmuziek zingen wij: 'Gij bergt de bron'

Mededelingen en collecten met orgelmuziek

Verhaal van Nicolaas, de barmhartige (*Maas*)

Wij zingen: 'Uit de schemer van de tijden', lid 745: 1, 2, 4 en 5

Voorbeden en stil gebed: beantwoord met lied 367^e (*Maas en Hennie*)

Nodiging (*Maas*)

Wij zingen als tafellied: 'Als wij weer het brood gaan breken', lied 387

Tafelgebed (*Maas*)

Barmhartige God, wij loven U,
Koning van deze wereld,
want bij U is de bron van het leven,
in Uw licht zien wij het licht.

Wij loven U dat U mensen gemaakt hebt,
naar uw beeld hebt U ze gemaakt.
Wij loven U dat U de wereld behoudt
door de liefde die op aarde is geopenbaard.

Wij loven U want U hebt ons verblijd met uw nabijheid,
Uw trouw doet ons leven
Wij loven U dat U de vreugde gewild hebt,
het brood dat wij delen,
de wijn van het koninkrijk.

Barmhartige God, laat dan in stad en land
tot in de straten van Jeruzalem
het lied van de vrede weerklinken, en worden gedaan.

Wij loven U God
Bij U is de bron van leven
in uw licht zien wij het licht.

Wij loven U om Jezus, Uw zoon, geboren en gevonden in de nacht
kind van God en kind van mensen
stralend licht dat niemand doven kan
Hij heeft ruim baan gemaakt voor een leven van liefde geven,
liefde delen,
om brood en beker voor elkaar te zijn
liefde sterker dan de dood.

Instellingswoorden (*Hanna*)

Hij heeft op de avond, toen het donker werd in zijn eigen leven,
het brood genomen, de dankzegging uitgesproken,
het brood gebroken, en aan zijn vrienden gegeven.
'Neem en eet, dit is mijn lichaam'

En hij heeft een beker genomen,
de dankzegging en zegening uitgesproken,
en heeft de beker aan zijn vrienden gegeven met de woorden:
'Drink allen hieruit, dit is mijn bloed.'

God wij danken U voor deze gaven van uw liefde.
Bij U is de bron van leven,
in uw licht zien wij het licht.

En in dat licht van uw liefde bidden wij samen met de wereldwijde
gemeenschap van zijn leerlingen het gebed dat Jezus ons leerde.

Onze Vader

Onze Vader die in de hemelen zijt,
Uw naam worde geheiligd.
Uw koninkrijk kome,
Uw wil geschiede, op aarde zoals in de hemel.
Geef ons heden ons dagelijks brood.
En vergeef ons onze schulden
zoals ook wij onze schuldenaars vergeven.
En leid ons niet in verzoeking,
maar verlos ons van de boze.
Want van U is het koninkrijk
en de kracht
en de heerlijkheid
in eeuwigheid, Amen

Vredegroet

V: De vrede van de Eeuwige zij altijd met u
A: En met uw geest
V: Wij wisselen een teken van vrede uit

Brood en wijn delen

Afsluiting (*Hanna*)

Moge het delen van dit brood en deze beker
ons hart versterken:
dat wij vol hoop meewerken
aan een nieuwe wereld
waar brood en recht en waardigheid
en liefde is voor al wat leeft.

Wij zingen als slotlied: 'Zal er ooit een dag van vrede', lied 462

Zegen (samen)

Maas

Dat de liefde van God onze dagen vult

dat het leven van Jezus vrede legt
in ons hart en onze handen

dat de Geest van God
ons blijft bewegen en blijft dragen

Maas en Hanna

Zo zegene ons
de Vader, de Zoon en de Heilige Geest

AMEN (gezongen)